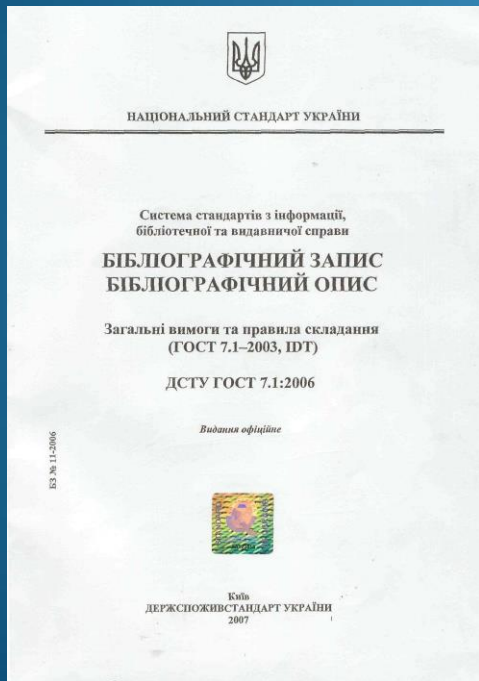

Дотримання вимог державних стандартів в бібліографічному описі

Бикова Т. Н., зав. відділом наукової обробки
документів і організації каталогів
НБ ОНУ імені І. І. Мечникова

ДСТУ з бібліографічного опису документів:

ВНЕСЕНО: Державне підприємство «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» (ДП «УкрНДНЦ»)

ОФОРМЛЕННЯ: Ю. Кожедуб

НАДАНО ЧИННОСТІ: з 2007-07-01

УВЕДЕНО ВПЕРШЕ (зі скасуванням ГОСТ 7.1-84, ГОСТ 7.16-79, ГОСТ 7.18-79, ГОСТ 7.34-81, ГОСТ 7.40-82)

ДСТУ з бібліографічних посилань:

РОЗРОБЛЕНО: Державна наукова установа
«Книжкова палата України імені Івана Федорова»

РОЗРОБНИКИ: Н. Петрова (науковий керівник), Г.
Плиса, Т. Жигун

ПРИЙНЯТО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ: наказ ДП
«УкрНДНЦ» від 22 червня 2015 р. № 61 з 2016-07-01;
згідно з наказом ДП «УкрНДНЦ» від 04 березня 2016 р.
№ 65 змінено дату чинності

УВЕДЕНО ВПЕРШЕ

ДСТУ з бібліографічного опису документів:

<u>ДСТУ 7.1:2006</u>	<u>ДСТУ 8302:2015</u>
<ul style="list-style-type: none">● призначений для складання бібліографічного запису;● оформлення списків використаної літератури та пристатейних бібліографічних списків;● не поширюється на бібліографічні посилання.	<ul style="list-style-type: none">● встановлює правила і особливості складання та розміщення в текстах бібліографічних посилань;● оформлення списків бібліографічних посилань.

Види бібліогр. посилань (за місцем розташування в документі):

Внутрішньотекстове бібліографічне посилання:

- використовується, якщо значну частину відомостей про публікацію внесено в текст документа;
- розміщується в тексті у круглих дужках.

... має місце спеціальна енциклопедична стаття про досягнення нашої колеги як відомого шевченкознавця (див. Шевченківська енциклопедія. Київ : Наукова думка, 2015. Т. 6. С. 1003–1004).

Підрядкове бібліографічне посилання:

- використовується, якщо в середині тексту розмістити неможливо;
- розміщується в нижній частині сторінки;
- пов'язане з текстом за допомогою знаків виноски.

У тексті:

Повний обсяг необхідної інформації зібрано й доповнено відомостями з довідкових видань ¹

У підрядковому посиланні:

¹ Бібліографічний покажчик праць кафедри української літератури Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова (по липень 1991 р.) / упоряд.: Є. В. Савельєва, П. Т. Маркушевський. Одеса, 1991. 97 с. (Праці вчених Одеського (Новоросійського) університету).

Види бібліогр. посилань (за місцем розташування в документі):

Позатекстове бібліографічне посилання

- використовують у разі багаторазових посилань на одні й ті ж джерела;
- розміщується в кінці основного тексту у вигляді переліку БЗ - «Списку бібліографічних посилань»;
- не є бібліографічним списком.

У тексті:

... через політичні причини і згорання революційного руху в країні кафедри українознавства так і не були відкриті [1, с. 82].

У позатекстовому посиланні:

1. Нагірняк О. Українознавчі дослідження у Новоросійському університеті наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. *Пам'ять століть*. 2004. № 6. С. 62–85.

Особливості наведення відомостей в бібліографічному посиланні:

- в заголовку БЗ подають відомості про 1, 2, 3 і більше авторів, за навскісною рисою – тільки відомості про організацію;
- замість знака «. - » застосовують знак «. »;
- запозичені відомості не беруть в [...];
- не вказують загальне позначення матеріалу ([Текст], [Електронний ресурс]), ім'я видавця, відомості про серію;
- словосполучення «режим доступу» замінюють на «URL», але обов'язково наводять дату звернення;
- в аналітичному бібліографічному описі розділовий знак дві навскісні риски («//») замінюють точкою, а назву документа, в якому вміщено статтю, виділяють шрифтом (напр., курсивом).

ДСТУ зі скорочення слів і словосполучень в бібліографічному описі:

- **ДСТУ 3582—2013.** Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). — На заміну ДСТУ 3582—97; чинний від 2014—01—01.
- **ГОСТ 7.12—93.** Система стандартів по информации, библиотечному и издательскому делу. Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила. — Взамен ГОСТ 7.12—77; введ. 1995—07—01 (действующий в Украине как межгосударственный).
- **ДСТУ 6095:2009.** Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Правила скорочення заголовків і слів у заголовках публікацій (ГОСТ 7.88—2003, MOD). — Вперше; чинний від 2009—07—01.
- **ДСТУ 7093:2009.** Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами (ГОСТ 7.11—2004 (ISO 832:1994), MOD; ISO 832:1994, MOD). — Вперше (зі скасуванням ГОСТ 7.11—78); чинний від 2010—04—01.

ДСТУ з скорочення слів і словосполучень в бібліографічному описі:

однозначність їх розуміння;

скорочення застосовують у всіх зонах БО, з урахуванням особливих випадків скорочень слів;

скороченню підлягають різні частини мови, для всіх граматичних форм одного і того ж слова застосовується одне й те саме скорочення, напр .: вищий, вищих - вищ., але якщо скороченню підлягає одна буква, слово не скорочують, напр .: вища - не скорочують.

якщо в джерелі інформації наведено скорочення більш коротке, ніж регламентовано в ДСТУ, його так і відтворюють в описі;

іменники не скорочуються, за винятком особливих випадків, які наведені в дод. А (ДСТУ 3582-2013) і розд. 5 (ГОСТ 7.12-93);

скорочення, прийняті для іменників, поширюються і на утворені від них прикметники, дієслова і пасивні дієприкметники

Правила скорочення слів і словосполучень у бібліографічному описі:

припускається використовувати загальноприйняті скорочення і скорочення, які не передбачені стандартами (абревіатури назв періодичних видань в аналітичному описі, абревіатури назв установ і організацій, типових назв багатотомного або продовжується документа (напр. : зб. наук. пр.), при наявності відповідних тлумачень в тексті документа (видання), напр.:

У БО:

Шишов В. Ф. Букатевич Назарій Іванович / В. Ф. Шишов // Професори Одеського (Новоросійського) університету : біогр. слов. : в 4 т. / ОНУ ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка. – Одеса : Астропринт, 2000. – Т. 2 : А–І. – С. 161–164.

У списку скорочень:

ОНУ ім. І. І. Мечникова – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

У БО:

Шишов В. Ф. Ювілей вченого / В. Ф. Шишов // ЗНК. – 1974. – 25 груд. (№ 31).

У списку скорочень:

ЗНК – «За наукові кадри»

Не скорочуються:

будь-які заголовки в будь-якій зоні (за винятком випадків, коли скорочення є в самому джерелі інформації), загальне позначення матеріалу;

відомості, що відносяться до назви, якщо вони складаються з одного слова (напр., підручник);

якщо це може спотворити або зробити неясним зміст тексту опису, ускладнити його розуміння;

назви міст, окрім: М. (Москва), Спб. (Санкт-Петербург), Л. (Ленінград), Ростов н/Д.

Числівники у бібліографічному описі:

Числівники в описі, як правило, наводять так, як вони подані у джерелі інформації (римськими або арабськими цифрами, в словесній формі).

Римські цифри і числівники у словесній формі замінюють арабськими цифрами при позначенні дати виходу документа, повторності видання, номерів або випусків багатотомних і серійних видань, класів або курсів

У документі:
Випуск II

В описі:
Вип. 2

Кількісні числівники наводять без нарощування закінчень (в 5 т.), порядкові - з нарощуванням (3-е изд.).

Без нарощення закінчення наводять порядкові номери томів, розділів, сторінок, класів, курсів, якщо родове слово (тому, глава і т. П.) передусь порядковому номеру.

Правила застосування знаків приписної пунктуації:

Для розрізнення приписної та граматичної пунктуації застосовують проміжок в один друкований знак до і після приписного знака.

Виняток: крапка та кома. Напр.:

Історія Одеського університету за 100 років / редкол.: Н. І. Букатевич [та ін.] ; відп. ред.: О. І. Юрженко ; Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова. _– Київ : Вид-во Київ. н-ту, _1968._ – 423 с.

При поєднанні граматичного та приписного розділових знаків в описі наводять обидва знака, напр .:

Такие, стало быть, дела! : фельетоны

Елементи, граматично пов'язані в одному реченні, не розділяють приписаною пунктуацією, напр .:

Українські колядки у легкому викладенні для фортепіано Ольги Кравців

Правила застосування знаків приписної пунктуації:

<p><i>. — знак “крапка і тире”</i></p>	<ul style="list-style-type: none">• відділяють зону одну від іншої, ставлять перед кожною приміткою;• при повторенні окремих зон повторюють крапку і тире, за винятком зони серії (відомості про кожную серію беруться в окремі круглі дужки без знаку крапка і тире між ними), напр.: (Архівні зібрання України. Спеціальні довідники) (Сер. "Шляхта України")
<p><i>. знак “крапка”</i></p>	<ul style="list-style-type: none">• відокремлюють заголовок від опису;• відділяють одне від одного речення, з яких складається основна назва, якщо відсутні розділові знаки, напр.: Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології• ставиться в кінці БО документа.
<p><i>, знак “кома”</i></p>	<ul style="list-style-type: none">• перед сполучниками "чи", "або", з'єднаними з альтернативною назвою;• однорідні відомості, що відносяться до назви, відомості про відповідальність;• перед датою видання.

Правила застосування знаків приписної пунктуації:

<p>/ знак “коса риска”</p>	<ul style="list-style-type: none">• передує першим відомостям про відповідальність.
<p>; знак “крапка з комою”</p>	<ul style="list-style-type: none">• розділяє перші і наступні відомості про відповідальність: / Л. О. Ануфрієв [та ін.] ; гол. ред. В. А. Сминтина ; Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова• розділяє відомості про місця видання: Київ ; Одеса• відділяє один від одного групи відомостей, що включають місце видання та ім'я (найменування) видавця: Київ : Генеза ; Запоріжжя : Прем'єра• розділяє назву серії та номер (випуск) серії: (Письменники Одеси ; вип. 4.)• у зоні специфічних відомостей.

Правила застосування знаків приписної пунктуації:

[] знак “квадратні дужки”

- наводять відомості, сформульовані на основі аналізу документа, а також запозичені із неприписаних джерел або із джерел поза документом у всіх зонах БО, крім зони приміток, напр.: [та ін.], [Б. м.], [б. в.];
- загальне позначення матеріалу;
- наводять пропущені відомості, позначені скороченням "и др.", "та ін." або "etc.", напр.:
 - . — Львів [та ін.]
 - . — London [etc.]
- назва області, провінції або країни, напр .:
 - . — [Україна]
 - . — [Canada]
 - . — [France?]
- ймовірну дату видання з відповідними поясненнями:
 - , [1942?]
 - , [1898 или 1899]
 - , [ок. 1900]
- невраховані аркуші в зоні фізичної характеристики.

Обов'язкові елементи бібліографічного опису.

За ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 **обов'язковими елементами бібліографічного опису** є:

- перші відомості про відповідальність в усіх зонах (зоні назви та відомостей про відповідальність, зоні видання, зоні серії);
- додаткові відомості про видання;
- ім'я видавця, розповсюджувача тощо;
- основна назва серії та підсерії;
- Міжнародний стандартний номер серіального видання, що було надано серії чи підсерії (ISSN);
- номер випуску серії чи підсерії;
- окремі примітки в описі певних видів документів (в описі електронних ресурсів — примітки про джерело основної назви, примітки про системні вимоги).

Необхідність застосування та набір факультативних елементів визначається бібліографувальною установою.

Числівники у бібліографічному описі:

Числівники в описі, як правило, наводять так, як вони подані у джерелі інформації (римськими або арабськими цифрами, в словесній формі).

Римські цифри і числівники у словесній формі замінують арабськими цифрами при позначенні дати виходу документа, повторності видання, номерів або випусків багатотомних і серійних видань, класів або курсів

У документі:
Випуск II

В описі:
Вип. 2

Кількісні числівники наводять без нарощування закінчень (в 5 т.), порядкові - з нарощуванням (3-е изд.).

Без нарощення закінчення наводять порядкові номери томів, розділів, сторінок, класів, курсів, якщо родове слово (тому, глава і т. П.) передусь порядковому номеру.

Аналітичний бібліографічний опис:

Аналітичний бібліографічний опис складається з двох частин, які відокремлюються один від одного знаком «дві косі риски» (//).

У першій частині (відомостях про частини документа) вказуються:

- автор складової частини;
- заголовок статті, розділу, глави тощо.

Не наводяться:

- відомості щодо назви;
- видавництво.

У другій частині наводять відомості про документ, в якому цю частину поміщено:

- основну назву документа (книги, збірки, періодичного і продовжуваного видання);
- назву та інші відомості, пов'язані з серією;
- місце видання (не наводиться при описі статей з періодичних видань);
- рік видання;
- число і місяць (для газет);
- номер, випуск, том (декілька номерів журналу відокремлюються точкою з комою);
- сторінки, на яких вміщено статтю.

Бібліографічний опис рецензій:

Поліщук Н. [Рецензія] / Н. Поліщук // Рад. літературознавство. – 1981. – № 2. – С. 90–91. – Рец. на кн.: В'язовський Г. А. Від життя до художнього твору : літ.-крит. нарис / Г. А. В'язовський. Київ : Рад. письменник, 1979. 238 с.

Відомості про рецензовані документи наводяться в примітках, після словосполучення «Рец. на кн.» (Рецензія на книгу) ставиться двокрапка і за звичайними правилами описується документ, на який дається рецензія.

Якщо рецензія не має назви, в якості неї у квадратних дужках наводять слово «Рецензія» або його еквіваленти іншими мовами.

Бібліографічний опис електронних ресурсів віддаленого доступу:

Автор. Основна назва [**Електронний ресурс**] : відомості, що відносяться до назви / відомості про відповідальність (автори) ; наступні відомості про відповідальність (редактори, перекладачі, колективи). – **Позначення виду ресурсу** («Електрон. текст. дан.»). – Місце видання: Видавництво, дата видання. – **Режим доступу: URL, вільний/обмежений (дата звернення:)**. – **Примітка про зв'язок з іншими виданнями («Електрон. версія друк. публ.»)**. – **Назва з тит. екрана.**

Зона приміток в цілому факультативна, однак ... є **обов'язковими** ... **примітка про джерело основного заголовку** тощо.

(ДСТУ 7.1:2006, п. 5.8.3)

... **першим** може бути приведено примітка ... про системні вимоги або **режим доступу** тощо.

(ДСТУ 7.1:2006, п. 5.8.5)

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

